

VẬN DỤNG TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ TRÍ THỨC VÀ XÂY DỰNG ĐỘI NGŨ TRÍ THỨC TRONG GIAI ĐOẠN HIỆN NAY

APPLY HO CHI MINH IDEOLOGY ON INTELLECTUALS AND BUILD A CONTINGENT OF INTELLECTUALS IN THE CURRENT PERIOD

PHAN THỊ THANH HOA^(*)

TÓM TẮT: Bài viết trình bày hệ thống quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh về đội ngũ trí thức cùng những quan điểm của Đảng Cộng sản Việt Nam và những chính sách của Nhà nước về xây dựng đội ngũ trí thức, từ đó đề xuất những giải pháp nhằm góp phần xây dựng đội ngũ trí thức trong giai đoạn hiện nay.

Từ khóa: trí thức; công nghiệp hóa; hiện đại hóa.

ABSTRACT: The article presents President Ho Chi Minh's perspectives on the intellectual contingent, and the view points of the Communist Party of Vietnam and the State's policies on building intellectual contingents. On that basis, solutions to contribute to building a contingent of intellectuals in the current period.

Key words: intellectual; industrialization; modernization.

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Chủ tịch Hồ Chí Minh lúc sinh thời, Người đã giành nhiều sự quan tâm đến đội ngũ trí thức và xem “trí thức là vốn liếng quý báu của dân tộc”. Ngày 14 tháng 6 năm 1925 Hồ Chí Minh đã sáng lập Hội Việt Nam Cách mạng Thanh niên với thành phần chủ yếu là trí thức và sinh viên. Bằng chính tài đức của mình, Người đến với đội ngũ trí thức bằng tất cả sự tin tưởng, chân thành, đầy lòng nhân đạo và nhân ái, biết nhìn người và sử dụng người tài đúng việc nhằm xây dựng đội ngũ trí thức ngày càng hùng hậu. Người từng khẳng định: “*Lực lượng chủ chốt của cách mạng là công nhân và nông dân... Nhưng cách mạng cũng cần có lực lượng trí thức... Vì lẽ đó, trong sự nghiệp cách mạng, trong sự nghiệp xây dựng xã hội chủ nghĩa, người lao động trí óc có một vai trò quan trọng và vẻ vang; và công nông trí phải đoàn kết chặt chẽ thành một khối... Là một bộ phận trong lực lượng cách mạng, trí thức có*

nhiệm vụ thi đua phụng sự Tổ quốc, phục vụ nhân dân. Vì vậy, Đảng và Chính phủ ta rất coi trọng người trí thức của nhân dân, vì nhân dân” [8, tr.216]. Chính tư tưởng quan trọng về đội ngũ trí thức của Người sẽ là một bài học quý giá giúp Đảng, Nhà nước đề ra những chính sách, góp phần xây dựng đội ngũ này ngày càng hùng hậu phục vụ cho quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước.

2. NỘI DUNG

2.1. Tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh về trí thức

Chủ tịch Hồ Chí Minh được sinh ra và lớn lên trong gia đình trí thức, bản thân Người cũng là một trí thức. Trong suốt cuộc đời làm cách mạng, bôn ba trên khắp thế giới tìm con đường cứu nước, vì vậy người luôn khẳng định vị trí và vai trò quan trọng của trí thức đối với sự nghiệp cách mạng của Việt Nam. Người chỉ rõ: “*trí thức là vốn liếng quý báu của dân tộc. Ở nước khác như thế, ở Việt Nam càng như thế*” [6, tr.184].

^(*) ThS. Trường Đại học Kiên Giang, pthoa@vnkgu.edu.vn, Mã số: TCKH27-21-2021

Sự nghiệp xây dựng đất nước rất cần những người tài giỏi, đội ngũ này sẽ tạo nên một sức mạnh quan trọng đóng góp vào sự nghiệp cách mạng của dân tộc, “muốn phát triển văn hóa thì phải cần thầy giáo, muốn phát triển sức khỏe của nhân dân thì phải cần thầy thuốc, muốn phát triển kỹ nghệ cần các kỹ sư... Tóm lại, cách mạng rất cần trí thức và chỉ có cách mạng mới biết trọng trí thức... trí thức đáng trọng là trí thức hết lòng phục vụ cách mạng, phục vụ nhân dân” [7, tr.32-33]. Những tư tưởng quý báu của Chủ tịch Hồ Chí Minh về đội ngũ trí thức đã góp phần định hướng cho thế hệ sau một tinh thần và thái độ tôn trọng, tin yêu hơn đội ngũ trí thức. Vì họ là lực lượng giữ vị trí vô cùng quan trọng vào việc phát triển của nước nhà. “Do vậy, Đảng và Chính phủ rất chú ý đến việc giúp đỡ anh em trí thức cũ tiến bộ, cải tạo tư tưởng, đồng thời tạo ra trí thức mới từ lớp công nhân, nông dân ra. Trí thức không bao giờ thừa, chỉ có thiếu trí thức thôi” [7, tr.36].

Từ lâu, trong triết lý về trí thức ông cha ta luôn xem “Hiền tài là nguyên khí của quốc gia, nguyên khí thịnh thì thế nước mạnh, rồi lên cao, nguyên khí suy thì thế nước yếu, rồi xuống thấp” [8], “tìm lẽ trị bình, lấy tuyến nhân tài làm gốc”, với sự xem trọng và sự tin tưởng mạnh mẽ vào đội ngũ trí thức, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn tôn trọng và biết cách sử dụng nhân tài, tạo mọi điều kiện thuận lợi để những nhân tài của đất nước ngày càng lớn mạnh và phát triển, tạo động lực giúp họ có ý chí vươn lên, luôn tìm tòi học hỏi để nâng cao trình độ, phấn đấu trở thành người có “đức” và có “tài”. Chính sự tin tưởng, động viên này đã góp phần tạo nên động lực to lớn giúp đội ngũ trí thức nhiệt tình cống hiến tài năng và đóng góp tích cực trí tuệ của mình vào sự nghiệp cách mạng của dân tộc, làm lan tỏa lòng yêu nước nồng nàn, phát huy sức mạnh của khối đại đoàn kết dân tộc. Muốn đạt được điều này phụ thuộc rất lớn vào cách lựa chọn, sử dụng, tôn trọng mọi đối tượng trí thức. Người cho rằng “Việc dùng

nhân tài, ta không nên căn cứ vào những điều quá khắt khe. Miễn là không phản lại quyền lợi dân chúng, không là Việt gian, thân Pháp, thân Nhật, có lòng trung thành với Tổ quốc là có thể dùng được. Tài to ta làm việc to, tài nhỏ ta cất vào làm việc nhỏ, ai có năng lực về việc gì, ta đặt ngay vào việc ấy. Biết dùng người như vậy, ta sẽ không lo gì thiếu cán bộ” [5, tr.39]. Người trí thức là người có hiểu biết về các lĩnh vực khoa học tự nhiên và khoa học xã hội, họ sẽ đem những hiểu biết, kiến thức, tài năng và đạo đức vào phụng sự Tổ quốc, phục vụ nhân dân. Muốn thực hiện được nhiệm vụ cao cả này trí thức phải: “Khổ cán, Hạn cán, Thực cán” (làm việc hết sức mình, làm việc chất lượng, làm việc có hiệu quả, năng suất) [5, tr.153]. Trong hai cuộc kháng chiến chống thực dân và đế quốc xâm lược đội ngũ trí thức đã có những đóng góp quan trọng vào sự thắng lợi vẻ vang của cuộc cách mạng. Để tránh lãng phí nhân tài phục vụ cho đất nước, Người căn dặn đội ngũ cán bộ lãnh đạo thường xuyên coi trọng và sử dụng trí thức hợp lý, đúng người đúng việc “phải trọng dụng nhân tài, trọng cán bộ, trọng mỗi một người có ích cho công việc chung của chúng ta” [4, tr.68].

2.2. Quan điểm của Đảng về việc xây dựng đội ngũ trí thức trong thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước

Ngày nay, trong sự nghiệp đổi mới và xây dựng đất nước đội ngũ trí thức có uy tín và tầm ảnh hưởng to lớn, có những điều kiện thuận lợi để tiếp thu những tri thức mới nhất họ đã có những đóng góp trực tiếp vào quá trình phát triển kinh tế - xã hội, đưa đất nước ngày càng phát triển, hội nhập với nền kinh tế thế giới, đời sống nhân dân được cải thiện, đội ngũ trí thức được xem như cánh tay phải đắc lực giúp cho Đảng và Nhà nước trong việc xây dựng các chủ trương, đường lối, chính sách. Họ cũng đã có nhiều hoạt động, đóng góp hiệu quả và đạt được những thành tích đáng ghi nhận trong các

lĩnh vực khoa học - công nghệ, giáo dục - đào tạo, kinh tế - văn hóa - xã hội.

Đội ngũ trí thức đang dần lớn mạnh lên trong quá trình xây dựng Chủ nghĩa xã hội, có năng lực chuyên môn và phẩm chất đạo đức cao quý, không ngại khó khăn, ý thức cao trong việc học tập nâng cao trình độ. Trong sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước, hội nhập kinh tế quốc tế, trong cuộc chạy đua cạnh tranh toàn cầu, để nước nhà có sánh vai với các cường quốc năm châu được hay không, thì vai trò của đội ngũ trí thức lại càng được coi trọng nhiều hơn gấp bội. Làm thế nào để khơi gợi mọi tiềm năng quý báu trong nguồn lực quan trọng này, điều tất yếu là phải tiến hành xây dựng, tạo điều kiện để đội ngũ trí thức sử dụng và phát huy tốt nhất năng lực sáng tạo của mình trong sự nghiệp xây dựng và phát triển đất nước, nhằm tránh tình trạng “chảy máu chất xám” như hiện nay. Tư duy này được Đảng thể hiện trong “Chương trình xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội” đó là: “Đào tạo, bồi dưỡng và phát huy mọi tiềm năng của đội ngũ trí thức để tạo nguồn lực trí tuệ và nhân tài cho đất nước” [1, tr.15].

Muốn xây dựng đội ngũ trí thức hùng mạnh trước hết phải xây dựng con người, trong lịch sử cách mạng của Việt Nam đội ngũ trí thức đã được hình thành và phát triển từ đây. Ngày nay số lượng này ngày càng đông đảo, ngày càng được trẻ hóa và khẳng định được vị trí của mình. Năm 1986, đất nước tiến hành công cuộc đổi mới, đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước, để hiện thực hóa được mục tiêu to lớn này rất cần đến đội ngũ trí thức có trình độ. Đảng ta luôn luôn có sự quan tâm và đánh giá cao vị trí, vai trò của đội ngũ trí thức. Trong Nghị quyết Trung ương 2 khóa VIII (12-1986) Đảng ta khẳng định: nhận thức sâu sắc giáo dục và đào tạo cùng với khoa học và công nghệ là nhân tố quyết định tăng trưởng kinh tế và phát triển xã hội. Đầu tư cho giáo dục – đào tạo là đầu tư cho sự phát triển. Chính

những mục tiêu đúng đắn này mà hệ thống giáo dục với số lượng các trường học được mở rộng, đội ngũ cán bộ, nhà giáo được đào tạo bồi dưỡng tăng lên.

Thế giới hiện nay đang có sự chuyển biến từ nền kinh tế công nghiệp sang nền kinh tế tri thức, Việt Nam cũng không đứng ngoài xu thế chung đó. Cuộc cách mạng khoa học công nghệ phát triển theo hướng hiện đại thì nguồn lực quan trọng góp phần thúc đẩy sự đi lên của mỗi quốc gia không đâu khác chính là đội ngũ trí thức. Trong xu thế hội nhập toàn cầu, lao động trí óc đã và đang góp phần làm phát triển nền kinh tế tri thức. Cùng với sự lớn mạnh về số lượng, đội ngũ trí thức đã tạo được một sức ảnh hưởng to lớn tác động mạnh mẽ đến các lĩnh vực trong đời sống xã hội, họ đã sử dụng những kiến thức, kinh nghiệm và sự hiểu biết đã tích lũy được vào việc giải quyết những vấn đề thực tiễn đang diễn ra, giúp xóa bỏ nghèo lạc hậu, xây dựng và phát triển đất nước. Sự hưng thịnh của đất nước chính là sự đóng góp tài năng, trí tuệ của đội ngũ trí thức, Nghị quyết Hội nghị lần thứ VII (khóa X) khẳng định: “*Trí thức Việt Nam là lực lượng lao động sáng tạo đặc biệt quan trọng trong tiến trình đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước và hội nhập quốc tế, xây dựng kinh tế tri thức, phát triển nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc. Xây dựng đội ngũ trí thức vững mạnh là trực tiếp nâng tầm trí tuệ của dân tộc, sức mạnh của đất nước, nâng cao năng lực lãnh đạo của Đảng và chất lượng hoạt động của hệ thống chính trị. Đầu tư xây dựng đội ngũ trí thức là đầu tư cho phát triển*” [2, tr.91].

Trong quá trình lãnh đạo cách mạng, Đảng ta luôn đánh giá cao và coi trọng vai trò của đội ngũ trí thức, giành một sự quan tâm sâu sắc đến việc xây dựng và phát triển đội ngũ trí thức để đáp ứng yêu cầu của sự phát triển. Điều này là một sự động viên vô cùng to lớn thúc đẩy họ đóng góp tinh thần, trí tuệ nhiều hơn nữa vào sự nghiệp đổi mới của dân tộc. Đại hội

lần thứ XI của Đảng đã nhấn mạnh: “*xây dựng đội ngũ trí thức lớn mạnh, có chất lượng cao, đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước. Tôn trọng và phát huy tự do tư tưởng trong hoạt động nghiên cứu, sáng tạo. Trọng dụng trí thức trên cơ sở đánh giá đúng phẩm chất, năng lực và kết quả công hiến. Bảo vệ quyền sở hữu trí tuệ, đãi ngộ xứng đáng những công hiến của trí thức. Có chính sách đặc biệt đối với nhân tài của đất nước. coi trọng vai trò tư vấn, phản biện, giám định xã hội của các cơ quan nghiên cứu khoa học trong việc hoạch định đường lối, chính sách của Đảng, Nhà nước và các dự án phát triển kinh tế, văn hóa, xã hội. Gắn bó mật thiết giữa Đảng và Nhà nước với trí thức, giữa trí thức với Đảng và Nhà nước*” [3, tr.241-242]. Những năm gần đây, Đảng và Nhà nước liên tiếp ban hành nhiều đề án nhằm tạo ra những chính sách quan trọng giúp xây dựng đội ngũ trí thức ngày càng lớn mạnh, có chất lượng cao như Đề án 165 “Đào tạo, bồi dưỡng cán bộ lãnh đạo, quản lý ở nước ngoài bằng ngân sách nhà nước”; Đề án 322 “Đào tạo cán bộ khoa học, kỹ thuật tại các cơ sở nước ngoài bằng ngân sách nhà nước”; Đề án 911 “Đào tạo giảng viên có trình độ tiến sĩ cho các trường đại học, cao đẳng giai đoạn 2020-2021” đã được ban hành và triển khai. Từ sự quan tâm sâu sắc này mà đội ngũ trí thức nước ta ngày càng tăng lên về số lượng, chất lượng được nâng cao, vai trò tiên phong trong mọi lĩnh vực của đời sống xã hội được phát huy.

2.3. Những biện pháp để xây dựng đội ngũ trí thức hiện nay

Thứ nhất, xây dựng, củng cố và phát triển hoạt động của các hội trí thức: Vận động, tập hợp, đoàn kết, tạo mọi điều kiện thuận lợi, môi trường hoạt động lành mạnh để tập hợp những trí thức có trình độ chuyên môn, năng lực nghiên cứu khoa học, ứng dụng thực tiễn để từ đó họ tích cực tham gia vào các hoạt động chính trị - kinh tế - văn hóa - xã hội. Phải thường xuyên đổi mới cách thức, nội dung hoạt

động, nâng cao chất lượng, hiệu quả của các hội trí thức như: Liên hiệp các Hội Khoa học và Kỹ thuật, Hội Nhà báo, Hội Văn học - Nghệ thuật... Là lực lượng đi đầu trong việc truyền bá tri thức, nắm vững các thông tin, đội ngũ trí thức sẽ thực hiện nhiệm vụ tư vấn những chủ trương, chính sách của Đảng, Nhà nước một cách nhanh và hiệu quả nhất vào đời sống của mọi tầng lớp trong xã hội. Chính vì vậy, cần nâng cao hoạt động sinh hoạt tư tưởng để phát huy tinh thần trách nhiệm, những phẩm chất đạo đức tốt đẹp...

Thứ hai, tạo điều kiện cho trí thức Việt Nam ở nước ngoài tham gia vào quá trình xây dựng và phát triển đất nước: Việt kiều tài năng của Việt Nam - đây được xem là nguồn lực quan trọng không thể tách rời với dân tộc, Tổ quốc. Với tình yêu gia đình, quê hương họ luôn muốn hướng về cội nguồn, có những đóng góp về vật chất và tinh thần to lớn cho đất nước. Tạo điều kiện thuận lợi cho họ hoạt động là góp phần nâng cao lòng tự tôn dân tộc, tình yêu quê hương, ý thức về việc giữ gìn truyền thống văn hóa dân tộc, họ chính là cầu nối quan trọng giúp đất nước mở rộng quan hệ về kinh tế, đối ngoại, hợp tác, hữu nghị với các nước. Khen thưởng và biểu dương những đóng góp, công hiến của trí thức Việt kiều ở tất cả các lĩnh vực, tạo những chính sách thuận lợi để thu hút đội ngũ này về nước sinh sống và làm việc, hoặc tạo điều kiện để trí thức trong nước có cơ hội được giao lưu, hợp tác, đào tạo ở nước ngoài.

Thứ ba, tạo môi trường thuận lợi cho trí thức hoạt động, đề cao sự tôn trọng, dân chủ: Trí thức được làm việc trong môi trường thân thiện, cởi mở, dân chủ, năng động sẽ giúp phát huy được tất cả sự công hiến, tinh thần sáng tạo, những ý tưởng mới mẻ sẽ được nảy sinh, việc tranh luận, đối thoại và phản biện ý kiến được khách quan hơn. Điều này giúp sự sáng tạo được ghi nhận trong từng lĩnh vực chuyên môn nhất định và sẽ có những đóng góp xuất sắc cho tất cả các lĩnh vực. Sự đoàn kết, hỗ trợ, hợp tác từ đó sẽ

được hình thành và phát triển lớn mạnh. Phê phán những thành kiến trong quá trình phân biện mang tính xây dựng, đối với những phát minh, sáng chế cần có sự bảo hộ chặt chẽ nhằm bảo vệ lợi ích giúp họ yên tâm và cảm giác an toàn khi cống hiến, được xã hội công nhận và tôn vinh những kết quả chuyên môn nghề nghiệp.

Thứ tư, tạo nguồn cán bộ từ những sinh viên có thành tích học tập xuất sắc: Sinh viên là lực lượng trí thức với nhiệt huyết, sức bật của tuổi trẻ, nhiều đam mê, sức sáng tạo và cống hiến hết mình. Các cơ sở giáo dục sẽ phối hợp với các địa phương, cơ quan tăng cường sự quan tâm theo dõi để phát hiện kịp thời tài năng của những sinh viên trong quá trình học tập, rèn luyện và kết quả tốt nghiệp. Việc làm này sẽ giúp cho cơ sở giáo dục đảm bảo được chất lượng của đầu ra đó là sinh viên tốt nghiệp có việc làm, không gây lãng phí nguồn nhân lực, đồng thời các địa phương, cơ quan về lâu dài sẽ có được đội ngũ cán bộ trẻ của từng ngành nghề giúp phát triển kinh tế - xã hội bằng việc được cống hiến đúng khả năng, năng lực của mình, bản thân đội ngũ trí thức này sẽ có điều kiện thuận lợi để phấn đấu, trưởng thành từ thực tiễn.

Thứ năm, phát hiện và ươm mầm tài năng cho học sinh có năng khiếu từ các cấp học: Việc phát hiện và ươm mầm tài năng sẽ được tổ chức thường xuyên thông qua các cuộc thi, thông qua thành tích trong quá trình học tập từ các cấp học hoặc việc phát hiện ra một năng lực, sở trường của một cá nhân nào đó trong tương lai sẽ có những đóng góp thiết thực vào việc phát triển kinh tế - xã hội. Để từ đó làm cơ sở để xây dựng các kế hoạch, tìm nguồn, tạo nguồn, chính sách giáo dục, đào tạo bồi dưỡng, quy hoạch, giám sát, đánh giá, sử dụng phù hợp ngay từ lúc nhỏ. Đây được xem như một nguồn năng lượng trẻ - khỏe, việc “đầu tư” này nếu được thực hiện đúng hướng sẽ mang lại “số lãi” về nguồn nhân lực chất lượng khá lớn và có chất

lượng. Căn cứ vào nhu cầu thực tiễn sử dụng đội ngũ trí thức mà có kế hoạch “đặt hàng” từ các cơ sở giáo dục đào tạo, để trong tương lai sẽ có được những hạt nhân” xuất sắc được tuyển chọn từ quá trình sàng lọc kỹ lưỡng.

Thứ sáu, trọng dụng, đãi ngộ, thu hút trí thức: Một thực tế cho thấy, tuyển được nhân tài đã khó, nhưng làm cách nào để giữ chân nhân tài lại càng khó hơn. Kế hoạch đãi ngộ tốt sẽ thu hút và giữ chân nhân tài tốt, cần xây dựng kinh phí thỏa đáng để tăng tiền lương, tiền thưởng, phụ cấp, các khoản thu nhập tăng thêm để đội ngũ trí thức giảm bớt nỗi lo, gánh nặng thường trực “com áo gạo tiền”. Thành lập các quỹ đất để xây nhà công vụ, nhà đất giá rẻ để họ yên tâm “an cư lạc nghiệp” cống hiến gắn bó lâu dài. Cần thay đổi tư duy trong việc “ngại” để các cán bộ trẻ đảm đương những việc quan trọng, hãy tin tưởng và mạnh dạn trong cách giao việc nếu họ làm tốt cho vị trí đó thì phân công sắp xếp giao việc ở ngay vị trí đó, xem hiệu quả công việc là yếu tố đầu tiên. Việc làm này nhằm tránh trường hợp làm “chảy máu chất xám” ở một số lĩnh vực.

3. KẾT LUẬN

Ngày nay, nền kinh tế tri thức đã trở thành một xu thế của thời đại, đội ngũ trí thức là nguồn lực quan trọng tạo nên sức mạnh của đất nước, thì những quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh về đội ngũ trí thức lại càng giữ nguyên giá trị to lớn. Vận dụng tư tưởng của Người về trí thức và đặc biệt là về việc đào tạo, xây dựng, sử dụng đội ngũ trí thức đã giúp cho Đảng ta có những tư liệu quý giá để nhận thức sâu sắc, toàn diện hơn về vị trí vai trò của đội ngũ này. Do vậy, Đảng và Nhà nước cần chú trọng vào việc xây dựng đội ngũ trí thức ngày càng lớn mạnh về chất lượng và số lượng, vừa có đức vừa có tài để đáp ứng tốt yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa, hội nhập quốc tế... thực hiện thành công mục tiêu “dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh”.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Đảng Cộng sản Việt Nam (1991), *Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội*, Nxb Sự thật, Hà Nội.
- [2] Đảng Cộng sản Việt Nam (2008), *Văn kiện Hội nghị lần thứ VII*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [3] Đảng Cộng sản Việt Nam (2011), *Văn kiện đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [4] Hồ Chí Minh (1995), *Sửa đổi lối làm việc*, Nxb Sự thật, Hà Nội.
- [5] Hồ Chí Minh (2009), *Toàn tập*, tập 4, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [6] Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, tập 5, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [7] Hồ Chí Minh (1996), *Toàn tập*, tập 7, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [8] Hồ Chí Minh (1996), *Toàn tập*, tập 8, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.

Ngày nhận bài: 05-5-2021. Ngày biên tập xong: 10-5-2021. Duyệt đăng: 20-5-2021